

KRONIEK

Welke factoren spelen een rol in de overweging om hulp te zoeken na seksueel geweld?

Een beknopt overzicht van het hulpzoekgedrag van slachtoffers

Valérie Pijlman, Antony Pemberton, Veroni Eichelsheim & Mijke de Waardt

Recente schattingen laten zien dat jaarlijks zo'n 470.000 personen slachtoffer worden van seksueel geweld. Toch zoekt niet elk slachtoffer hierna hulp. Slachtoffers kunnen drempels ervaren om hulp te zoeken, zoals schaamte- en schuldgevoelens. Deze kroniek biedt een overzicht van de nationale en internationale literatuur over de drempels die slachtoffers ervaren, en de afwegingen die zij maken om na het meemaken van seksueel geweld al dan niet hulp te zoeken. De kroniek laat zien dat deze keuzes en afwegingen onderdeel zijn van een complex proces, waarop zowel interne als externe factoren van invloed zijn. Tot slot wordt het belang benadrukt om slachtoffers te ondersteunen in hun keuzes en afwegingen.

Jaarlijks worden naar schatting zo'n 470.000 personen van 16 jaar en ouder in Nederland slachtoffer van fysiek seksueel geweld, oftewel 3 procent van de Nederlandse bevolking (CBS, 2020). Het vermoeden is dat het werkelijke aantal slachtoffers mogelijk hoger ligt, doordat slachtoffers zich niet altijd melden of geen hulp zoeken bij officiële hulpverleningsinstanties (Bach e.a., 2021; CBS, 2020), en daarmee dus vermoedelijk niet in de officiële cijfers terechtkomen. Dit zou betekenen dat er een relatief hoog *dark number* is van seksueel geweld, wat mogelijk leidt tot een onderschatting van het probleem.

Sommige slachtoffers van seksueel geweld zoeken hulp in hun eigen sociale omgeving (informele vormen van hulp), andere wenden zich (ook) tot officiële hulpverleningsinstanties (formele vormen van hulp), of zoeken juist helemaal géén hulp. In Nederland kunnen slachtoffers terecht bij verschillende hulpverleningsinstanties, waaronder de politie, Slachtofferhulp Nederland of de Centra Seksueel Geweld (CSG's). In 2019 meldden 8.826 slachtoffers van zedenmisdriven zich bij Slachtofferhulp Nederland (Slachtofferhulp Nederland, 2020)¹ en 4.148 slachtoffers bij een CSG (CSG, 2020), en zochten 4.325 slachtoffers contact met de politie (CBS, 2021). Slechts een klein deel van het vermoedelijke aantal slachtoffers lijkt zich dus te melden bij een hulpverleningsinstantie, terwijl een aanzienlijk deel van de slachtoffers geen (formele vormen van) hulp lijkt te zoeken. Uit onderzoek blijkt echter dat professionele hulp in een vroeg stadium mogelijk de ontwikkeling van langdurige gevolgen, waaronder PTSS en hiv-infecties, kan beperken (zie bijv. Oosterbaan

1 Het begrip zedenmisdriven zoals gebruikt door Slachtofferhulp Nederland bevat mogelijk ook niet-fysieke vormen van seksueel geweld. Hierdoor zijn de gegevens van Slachtofferhulp Nederland mogelijk hoger dan de gegevens van het CBS en CSG, die fysiek seksueel geweld betreffen.

Welke factoren spelen een rol in de overweging om hulp te zoeken na seksueel geweld?

e.a., 2019). Het is daarom zinvol te onderzoeken wat de beweegredenen zijn voor slachtoffers om juist wel of geen hulp te zoeken.

Deze kroniek heeft als doel een overzicht te geven van de nationale en internationale literatuur over de drempels die slachtoffers ervaren, en de afwegingen die zij maken om na het meemaken van seksueel geweld al dan niet hulp te zoeken. Het creëren van een toegankelijk en beknopt overzicht van het hulpzoekgedrag van slachtoffers is immers van belang voor de hulpverleningspraktijk en wetenschap. Deze informatie kan door de hulpverleningspraktijk worden ingezet om slachtoffers beter te bereiken, en kan een beter beeld schetsen van de kennis die nog ontbreekt.

De huidige bijdrage is ontstaan uit een groter onderzoek. In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) is onderzoek uitgevoerd naar de tijdelijke vergoeding van het eigen risico voor slachtoffers van seksueel geweld,² alsook naar het hulpzoekgedrag van slachtoffers en drempels om hulp te zoeken in het algemeen (zie Pijlman e.a., 2021).³ Voor dit onderzoek is een literatuuronderzoek uitgevoerd, waarop de huidige bijdrage is gebaseerd. Alhoewel het literatuuronderzoek systematisch is uitgevoerd, was het geen geheel systematische review. Voor het zoeken van literatuur is gebruik gemaakt van de volgende strategie. In zoeksystemen als Google Scholar en PsycInfo is gezocht naar literatuur met Engelstalige en Nederlandstalige variaties op zoektermen zoals: 'help seeking behavior of victims of sexual violence [rape; sexual abuse; sexual assault]'. De abstracts van de gevonden artikelen zijn vervolgens gescand op relevantie. Ook is een sneeuwbalmethode gebruikt. Bij gevonden artikelen is gekeken naar de gebruikte literatuur in de referentielijsten om nadere artikelen te selecteren. Uiteindelijk zijn meer dan 80 artikelen relevant bevonden.

In het vervolg van deze bijdrage bieden wij een overzicht van de wetenschappelijke literatuur. Ten eerste behandelen wij kort de theoretische benaderingen over het proces van hulp zoeken. Ten tweede geven wij een overzicht van de empirische literatuur over de drempels om hulp te zoeken aan de hand van een vereenvoudigd overzicht van het hulpzoekgedrag van slachtoffers (figuur 1).

Het proces van hulp zoeken

Hoe maken slachtoffers de keuze om hulp te zoeken?

Om deze vraag te beantwoorden is het relevant om de empirische literatuur te bestuderen die zich richt op het proces dat hieraan ten grondslag ligt. Zo kan moge-

- 2 Hulp bij een CSG kan voor slachtoffers kosten met zich meebrengen, namelijk het eigen risico van de zorgverzekering. Van september 2020 tot september 2021 heeft een pilot plaatsgevonden in opdracht van het Ministerie van VWS en het Ministerie van JenV. Tijdens deze pilot konden meerderjarige slachtoffers met een Nederlandse zorgverzekering, die binnen zeven dagen na het voorval hulp zochten bij een CSG, een tegemoetkoming aanvragen van het wettelijk verplichte eigen risico (385 euro) van de zorgverzekering bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven.
- 3 Er wordt op dit moment door de auteurs gewerkt aan een Engelstalige wetenschappelijke publicatie over de resultaten van dit onderzoek.

lijk worden begrepen waarom sommige slachtoffers wel en andere geen formele vormen van hulp zoeken. In de bestaande literatuur wordt relatief zwaar geleund op een aantal theoretische perspectieven (o.a. Campbell e.a., 2009; DeLoveh & Cattaneo, 2017; Liang e.a., 2005). Eén daarvan is het *Three-Stage Help-Seeking Model* van Liang en collega's (2005). Het model is ontwikkeld op basis van eerdere theoretische benaderingen van hulpzoekgedrag (o.a. Fox e.a., 2001) voor het schetsen van hulpzoekgedrag van slachtoffers van huiselijk geweld. Allen en collega's (2015) en Sit (2018) hebben het model specifiek toegepast op slachtoffers van seksueel geweld. Het model onderscheidt drie fasen in het keuzeprocess: (1) het herkennen en definiëren van de aard en ernst van het probleem, (2) het besluit wel of geen hulp te zoeken, en (3) het selecteren van de hulpverlener. Bij elke fase worden de keuzes van het slachtoffer beïnvloed door individuele, interpersoonlijke en socioculturele factoren.

Een recente invalshoek biedt het *Deciding Where to Turn*-model van DeLoveh en Cattaneo (2017). Het model is gebaseerd op kwalitatief onderzoek onder slachtoffers en beschrijft de complexe overwegingen om hulp te zoeken vanuit het perspectief van slachtoffers. Het model beschrijft drie belangrijke vraagstukken waar slachtoffers mee worstelen in het proces van hulp zoeken: (1) 'Heb ik hulp nodig?' ('Wat is er gebeurd? En hoe beïnvloedt het mij?'), (2) 'Wat kan ik doen?' ('Wat voor hulp is er?'), en (3) 'Wat zal ik doen?' Volgens dit model zal het slachtoffer na deze overwegingen uiteindelijk ervoor kiezen om: (1) het zelf op te lossen, (2) hulp te zoeken van vrienden of familie, (3) hulp te zoeken van hulpverleningsinstanties, of (4) hulp te zoeken zonder de oorzaak te onthullen.

Welke factoren kunnen de keuze om hulp te zoeken belemmeren?

De twee theoretische modellen beschrijven op versimpelde wijze de complexe overwegingen die een rol kunnen spelen bij de keuze van het slachtoffer om wel of geen hulp te zoeken. Deze overwegingen kunnen, zoals Liang en collega's (2005) beschrijven, worden beïnvloed door contextuele factoren, oftewel drempels. Er is veel empirisch onderzoek uitgevoerd naar de drempels die slachtoffers kunnen ervaren bij het zoeken van hulp. Zo bleek uit de systematische review van Stoner en Cramer (2019) dat schaamte- en schuldgevoelens, niet willen dat vrienden en familie erachter komen, en denken dat het incident niet erg genoeg was, de voornaamste redenen zijn voor slachtoffers om géén hulp te zoeken. Ondanks de overvloed aan onderzoek over de invloed van deze drempels op de uiteindelijke keuze om hulp te zoeken, is weinig bekend over de rol van deze drempels *tijdens* het proces van hulp zoeken.

De overwegingen van slachtoffers om hulp te zoeken zijn meervoudig en kunnen worden beïnvloed door vele verschillende contextuele factoren. Deze complexe overwegingen zijn daardoor lastig te reconstrueren. Om het hulpzoekgedrag van slachtoffers op een overzichtelijke wijze te kunnen schetsen, zullen de vele bevindingen uit de empirische literatuur en de modellen van Liang en collega's (2005) en DeLoveh en Cattaneo (2017) worden gecombineerd en vereenvoudigd tot een overzicht van de overwegingen en drempels die slachtoffers ervaren in hun keuze om wel of geen hulp te zoeken (figuur 1). Dit zal in de volgende paragraaf uiteen worden gezet.

Een overzicht van het hulpzoekgedrag van slachtoffers

Voordat het overzicht van de wetenschappelijke literatuur wordt besproken, is het van belang toe te lichten dat het combineren van de theoretische modellen om de navolgende redenen niet vanzelfsprekend is. Alhoewel de kernpunten van de modellen overeenkomen, verschilt de focus. Bij het model van Liang en collega's (2005) staan de individuele, interpersoonlijke en socioculturele factoren die het hulpzoekgedrag kunnen beïnvloeden centraal. Terwijl bij het model van DeLoveh en Cattaneo (2017) het perspectief van het slachtoffer leidend is. Om de overwegingen en drempels om hulp te zoeken uit de empirische literatuur uitgebreid weer te kunnen geven, hebben wij ervoor gekozen om de centrale punten uit beide modellen te behouden in het overzicht. Door deze perspectieven te combineren kan een verder inzicht worden gegeven in de complexiteit en de interactie tussen het individu en zijn/haar omgeving of context. Daarnaast schetsen beide modellen drie vergelijkbare fasen in het proces van hulp zoeken. Deze bestaan uit (1) het definiëren van het probleem en de hulpvraag, (2) de keuze om wel of geen hulp te zoeken, en (3) het selecteren van de hulp. Per fase kunnen verschillende contextuele factoren van invloed zijn. Deze worden door Liang en collega's (2005) onderverdeeld in individuele, interpersoonlijke en socioculturele factoren. Op grond van de beschikbare literatuur en de beide modellen zijn dus drie fasen in het hulpzoekproces te onderscheiden. Het hulpzoekproces zullen wij daarom hieronder per fase bespreken en toelichten, waarmee wij op een versimpelde en gestructureerde wijze de wetenschappelijke bevindingen rondom het cognitieve en emotionele proces van hulp zoeken weergeven.

Fase 1. Het herkennen en definiëren van het probleem en de hulpvraag

In de eerste fase van de overweging om hulp te zoeken definieert het slachtoffer het voorval. Volgens de theoretische modellen overweegt het slachtoffer of hij/zij het voorval en de gevolgen ervaart als een probleem waarvoor hij/zij hulp nodig heeft. Deze overweging kan worden beïnvloed door verschillende contextuele factoren, voortkomend uit het individu zelf, zijn/haar sociale omgeving of culturele en maatschappelijke factoren.

- *Individuele factoren*

Slachtoffers kunnen vanuit hun persoonlijke context of kenmerken drempels ervaren om hulp te zoeken, waaronder *de interpretatie en het labelen van het incident* als seksueel geweld door het slachtoffer zelf (Harned, 2005; Sit, 2018). De keuze om hulp te zoeken is namelijk afhankelijk van het inzicht bij het slachtoffer dat hij/zij hulp nodig heeft. Het slachtoffer kan de ernst en impact van het voorval immers *minimaliseren*, waardoor hij/zij het incident niet als seksueel geweld ziet (zie bijv. Carson e.a., 2020; Holland & Cortina, 2017) of niet als serieus genoeg ervaart om hulp te zoeken (zie bijv. Wood & Stichman, 2018). Dit kan van invloed zijn op het hulpzoekgedrag van het slachtoffer; slachtoffers die het incident niet zien als seksueel geweld blijken namelijk hun ervaring minder te delen en zoeken minder vaak hulp (Ahrens e.a., 2010a; Wood & Stichman, 2018).

Ook kan het slachtoffer zichzelf de schuld geven van het incident, wat ook wel *zelfverwijt* wordt genoemd (DeLoveh & Cattaneo, 2017). Wanneer het slachtoffer zijn/haar gedrag of karakter de schuld geeft (Janoff-Bulman, 1979), is de kans kleiner dat hij/zij hulp zoekt of de ervaring deelt (zie bijv. Ahrens, 2006; Carson e.a., 2020). Het slachtoffer kan menen dat hij/zij geen hulp verdient, bijvoorbeeld omdat hij/zij gelooft dat hij/zij zich te weinig heeft verzet (Harned, 2005), of zichzelf wegens alcoholgebruik de schuld geeft (zie bijv. Ameral e.a., 2020; DeLoveh & Cattaneo, 2017).

Daarnaast kan de *impact* die het slachtoffer ervaart na het seksueel geweld zijn/haar hulpvraag beïnvloeden. Zo kan het slachtoffer de impact niet als onvoldoende groot beschouwen om het zoeken van hulp te rechtvaardigen. Slachtoffers die wél een grote impact ervaren van het incident, zoals fysieke of psychische klachten, delen hun ervaring juist vaker en zoeken vaker hulp (zie bijv. Fleming e.a., 2021; Mennicke e.a., 2021).

- *Interpersoonlijke factoren*

De interpersoonlijke context van het slachtoffer kan ook van invloed zijn op zijn/haar interpretatie van het voorval. Zo kan de sociale omgeving van het slachtoffer het incident niet zien als seksueel geweld, waardoor slachtoffers het voorval ook niet als seksueel geweld labelen (Ahrens, 2006; Liang e.a., 2005) of het gevoel krijgen dat zij geen hulp verdienen (zie bijv. Patterson e.a., 2009).

- *Socioculturele factoren*

In de maatschappij heersen (subculturele) *normen, stereotypes en taboes rondom geslacht, seksualiteit en seksueel geweld* die de interpretatie van het incident door het slachtoffer kleuren (Holland & Cortina, 2017; Sit, 2018). Dit zou kunnen verklaren waarom bijvoorbeeld etnische minderheden minder vaak hulp zoeken van formele hulpverleningsinstanties. Onderzoek uit de Verenigde Staten laat zien dat Afrikaans-, Aziatisch- en Latijns-Amerikanen minder snel een voorval als seksueel geweld herkennen vergeleken met niet-etnische minderheden (zie bijv. Ahrens e.a., 2010b; Bryant-Davis e.a., 2009). Dit is mogelijk het gevolg van de internalisering van deze normen, stereotypes en taboes. Daarnaast kunnen geslachtsnormen een drempel vormen voor mannelijke slachtoffers. Mannelijke slachtoffers worden meer gestigmatiseerd en kunnen bang zijn te worden gezien als zwak of homoseksueel wanneer zij hun ervaring delen (zie bijv. Allen e.a., 2015; Donne e.a., 2018). Ten slotte heersen er ook *verkrachtingsmythes* in de maatschappij. Verkrachtingsmythes zijn vooroordelen en stereotypen die schetsen wat een 'echte' verkrachting en een 'echt' slachtoffer zijn. Een voorbeeld is 'vrouwen vragen erom' (Burt, 1980). Deze definitie van een 'echte' verkrachting in de volksmond kan verschillen van de juridische definitie van een verkrachting. Slachtoffers kunnen deze verkrachtingsmythes internaliseren en zichzelf vervolgens de schuld geven van het voorval of het voorval minimaliseren (zie bijv. Campbell e.a., 2009; Mennicke e.a., 2021). Dit kan met name het geval zijn wanneer het voorval niet overeenkomt met een stereotype 'echte' verkrachting, oftewel een gewelddadige verkrachting van een vrouw door een onbekende man (Patterson e.a., 2009).

Welke factoren spelen een rol in de overweging om hulp te zoeken na seksueel geweld?

In deze eerste fase bepaalt het slachtoffer dus of hij/zij het incident ziet als iets waarvoor hij/zij hulp nodig heeft. Dit kan worden beïnvloed door verschillende contextuele factoren, waaronder zelfverwijt. Indien het slachtoffer meent hulp nodig te hebben, dan zal hij/zij in fase 2 bepalen of hij/zij deze hulp wil zoeken.

Fase 2. De keuze om wel of geen hulp te zoeken

Volgens de theoretische modellen zal het slachtoffer in de tweede fase de overweging maken wel of geen hulp te gaan zoeken. Ook deze complexe overweging lijkt aan verschillende contextuele invloeden onderhevig.

• *Individuele factoren*

Een belangrijke factor is de *copingstrategie* van het slachtoffer, wat per slachtoffer kan verschillen. Het ene slachtoffer kan bijvoorbeeld de controle zelf in handen willen houden en zelf zijn/haar problemen willen oplossen (*self-reliance*; zie bijv. Mennicke e.a., 2021), terwijl het andere slachtoffer het voorval wil verdringen (*avoidance*; zie bijv. Sit, 2018), of juist wél hulp wil zoeken.

Daarnaast kan het slachtoffer zich *schamen* en willen vermijden dat familie en/of vrienden erachter komen wat er gebeurd is. Verschillende onderzoeken laten zien dat slachtoffers zich schamen voor het incident en daarom het incident niet delen of geen hulp zoeken (zie bijv. Carson e.a., 2020; Stoner & Cramer, 2019).

Ook spelen algemene *persoonskenmerken* een rol in de keuze om hulp te zoeken. Zo hangen bijvoorbeeld het vrouwelijke geslacht (zie bijv. Ameral e.a., 2020) en een hogere sociaaleconomische status (zie bijv. Sit, 2018) positief samen met het zoeken van hulp.

• *Interpersoonlijke factoren*

In de keuze om hulp te zoeken spelen ook interpersoonlijke factoren een rol. Ten eerste kan het slachtoffer *angst* ervaren voor *mogelijke negatieve reacties van familie en vrienden*, zoals stigma, disproportionele reacties, ongeloof en onbegrip, wat hem/haar kan weerhouden de ervaring te delen of hulp te zoeken (zie bijv. Mennicke e.a., 2021; Ullman e.a., 2020). Het ontvangen van negatieve reacties en een gebrek aan sociale steun kunnen de drempel om hulp te zoeken verhogen. Tegelijkertijd kan een steunende reactie juist het slachtoffer aanmoedigen om hulp te zoeken (zie bijv. Fleming e.a., 2021; Stoner & Cramer, 2019).

Verder kunnen *eerdere ervaringen* met het zoeken van hulp de overweging van het slachtoffer beïnvloeden. Het hebben van eerdere negatieve ervaringen met hulpverleningsinstanties (bijv. lange wachttijden of onvoldoende expertise) kan immers leiden tot secundaire victimisatie; slachtoffers worden door de negatieve ervaring als het ware opnieuw slachtoffer (zie bijv. Campbell e.a., 1999). Deze eerdere negatieve ervaringen verminderen de kans dat slachtoffers in de toekomst hulp zullen zoeken (zie bijv. Ahrens, 2006; Patterson e.a., 2009).

Ten slotte kan *de relatie tussen het slachtoffer en de dader* een impact hebben op de overweging om hulp te zoeken. Slachtoffers die bang zijn voor represailles zoeken minder snel hulp (zie bijv. Mennicke e.a., 2021; Stoner & Cramer, 2019). Daarnaast kan het slachtoffer een dader die hij/zij persoonlijk kent niet in de problemen wil-

len brengen, waardoor hij/zij minder snel hulp zoekt (zie bijv. Ameral e.a., 2020; Carson e.a., 2020).

- *Socioculturele factoren*

Zoals eerder beschreven, kan de copingstrategie van het slachtoffer van invloed zijn op de overweging om hulp te zoeken. De socioculturele achtergrond van het slachtoffer kan echter bepaalde patronen van hulpzoekgedrag in de hand werken en zijn/haar copingstrategie kleuren. Zo is van sommige minderheidsgroepen in de Verenigde Staten, waaronder Latijns-Amerikaanse en Aziatische gemeenschappen, bekend dat incidenten rondom seksueel geweld in de privésfeer moeten worden opgelost om de familie geen schande toe te brengen (zie bijv. Ahrens e.a., 2010b; Bryant-Davis e.a., 2009).

Over het algemeen bepaalt het slachtoffer dus in deze tweede fase of hij/zij hulp wil zoeken. Ook hier is een rol weggelegd voor contextuele factoren, waaronder angst voor reacties uit de sociale omgeving. Indien het slachtoffer de keuze heeft gemaakt om hulp te zoeken, dan zal hij/zij in fase 3 een hulpverlener selecteren.

Fase 3. Het selecteren van de hulp

Ten slotte zal het slachtoffer volgens de theoretische modellen in de laatste fase een vorm van hulpverlening selecteren die bij hem/haar en zijn/haar context past. Ook dit is een complexe overweging, waarop verschillende contextuele factoren van invloed zijn.

- *Individuele factoren*

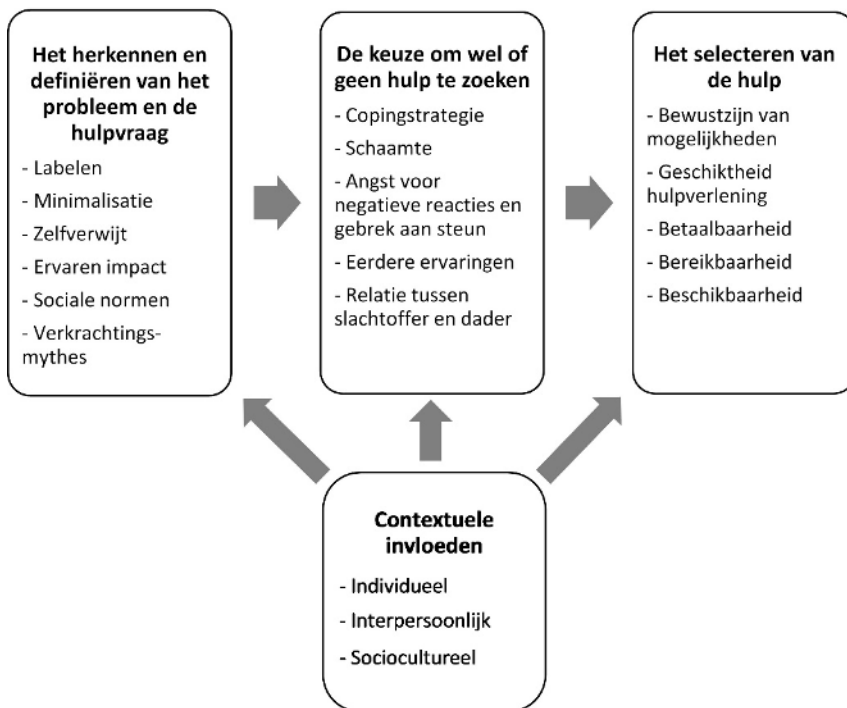
Bij het selecteren van de vorm van hulpverlening is een rol weggelegd voor de persoonlijke context van het slachtoffer. Slachtoffers zijn zich mogelijk niet *bewust* van het bestaan van de hulpverlening of hebben er een *verkeerd of gekleurd beeld* van (zie bijv. Logan e.a., 2005; Mennicke e.a., 2021). Slachtoffers zijn mogelijk bang dat de hulpverlening hen niet wil of kan helpen, of dat de hulp leidt tot secundaire victimisatie (zie bijv. Logan e.a., 2005; Patterson e.a., 2009). Het slachtoffer zal *geschikte en passende hulpverlening* moeten vinden qua wensen rondom privacy (zie bijv. Carson e.a., 2020; Holland & Cortina, 2017) én op cultureel vlak (zie bijv. Bryant-Davis e.a., 2009). De westers ingerichte hulpverlening is mogelijk niet voldoende toegespitst op minderheidsgroepen, wat een drempel kan vormen voor minderheidsgroepen om gebruik te maken van deze hulpverlening (zie bijv. Bach e.a., 2021; Byrow e.a., 2020).

Ten tweede speelt de *betaalbaarheid van de hulp* een rol. Wanneer het slachtoffer zich de hulp niet kan veroorloven of financieel afhankelijk is van de dader, zal hij/zij minder snel, niet de gewenste of helemaal geen hulp zoeken (zie bijv. Bach e.a., 2021; Logan e.a., 2005). Een voorbeeld is dat de behandeling bij een CSG voor het slachtoffer kosten met zich mee kan brengen, zijnde het eigen risico van de zorgverzekering. De kosten van de hulp kunnen leiden tot zorgmijding en verminderde zorgtoegankelijkheid, vooral voor personen met lagere inkomens (zie bijv. Bach e.a., 2021; Smith e.a., 2018). Ten slotte moet de zorg *beschikbaar en bereikbaar* zijn,

zowel qua tijdsbestek als qua locatie (zie bijv. Holland & Cortina, 2017; Logan e.a., 2005).

In deze laatste fase bepaalt het slachtoffer dus van wie en waar hij/zij hulp wil zoeken. Ook is hierbij een rol weggelegd voor contextuele factoren, waaronder de betaalbaarheid van de hulp. Wanneer het slachtoffer deze overwegingen heeft gemaakt, zal hij/zij de keuze maken géén, informele of formele hulp te zoeken. Het overzicht (figuur 1) laat op een vereenvoudigde wijze zien dat in verschillende fasen verschillende contextuele factoren van invloed kunnen zijn op de complexe overwegingen van slachtoffers om hulp te zoeken.

Figuur 1 Een overzicht van het hulpzoekgedrag van slachtoffers van seksueel geweld

Wat betekent dit voor de praktijk?

De keuze van slachtoffers om hulp te zoeken bestaat niet in een (sociaal) vacuüm (Sit, 2018). Het overzicht suggereert daarom dat slachtoffers voor complexe overwegingen staan na het ervaren van seksueel geweld, die samenhangen met individuele, interpersoonlijke en socioculturele factoren. Toch is het van belang te benadrukken dat het overzicht enkel een vereenvoudiging is van het hulpzoekgedrag

van slachtoffers en het proces van hulp zoeken op basis van de wetenschappelijke literatuur en de theoretische modellen van Liang en collega's (2005) en DeLoveh en Cattaneo (2017). Het overzicht alsook de bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur zijn daarom niet noodzakelijk van toepassing op ieder slachtoffer, omdat ieder individu en zijn/haar context verschillen. De bestaande empirische literatuur komt daarnaast ook veelal voort uit de Verenigde Staten en maakt gebruik van studentensteekproeven van zogeheten 'college campuses'. Het is dan ook de vraag of de drempels om hulp te zoeken die worden geschetst in deze literatuur volledig te generaliseren zijn naar de Nederlandse populatie van slachtoffers. Daarnaast is niet alleen de steekproef van belang, maar ook de culturele context van het slachtoffer zelf, alsook de culturele context waarin het seksueel geweld plaatsvindt. Deze culturele context kan immers van invloed zijn op het labelen van het voorval, alsook op het hulpzoekgedrag van het slachtoffer en de inrichting van de hulpverlening (zie bijv. Ahrens e.a., 2010b; Nhass, 2019). Meer, mogelijk langdurig, Nederlands onderzoek naar de drempels om hulp te zoeken na het ervaren van seksueel geweld is daarom wenselijk, juist omdat dit ook een betere richting kan geven aan de Nederlandse hulpverleningsinstanties.

Het is daarom belangrijk dat recentelijk meer maatschappelijke aandacht is gekomen voor het zoeken van hulp na seksueel geweld. De media-aandacht rondom de meldingen van seksueel geweld bij The Voice of Holland, waarbij slachtoffers pas recent hun ervaring hebben gedeeld, duidt de complexiteit van het zoeken van hulp aan. Dit komt natuurlijk overeen met de eerdergenoemde literatuur. Om Nederlandse slachtoffers hierin te kunnen ondersteunen is het van belang beter te begrijpen waarom zij soms geen hulp zoeken, terwijl ze dit wel willen en/of nodig hebben.

Aan de hand van de bevindingen uit het literatuuronderzoek kan namelijk gesteld worden dat slachtoffers vele verschillende drempels kunnen ervaren om hulp te zoeken. Het is dan ook van belang dat hier verdere aandacht en onderzoek aan wordt besteed. Door middel van nieuwe inzichten kunnen er kansen worden gecreëerd voor de hulpverleningspraktijk om het zoeken van hulp aan te moedigen. Zo kunnen hulpverleningsinstanties inspelen op drempels zoals de onbekendheid van de hulp, door met reclames of campagnes hun naamsbekendheid te vergroten. Ook kunnen drempels als schuld- en schaamtegevoelens en het hebben van een negatief beeld van de hulpverlening op het niveau van de instanties en de overheid worden aangepakt, door middel van psycho-educatie en campagnes. Een voorbeeld hiervan is de campagne 'Wat kan mij helpen?' van het CSG in samenwerking met JenV om de meldingsbereidheid van slachtoffers te vergroten. Ook creëert dit kansen voor de wetenschap om verschillende drempels in samenhang tot elkaar, alsook hun impact op de overwegingen van slachtoffers om hulp te zoeken, empirisch te toetsen en daarmee een wetenschappelijke lacune te vullen.

Een stap in de goede richting is het recent uitgevoerde onderzoek naar de financiële drempel om hulp te zoeken. Hulp bij een CSG kan immers voor slachtoffers kosten meebrengen, zijnde het eigen risico van de zorgverzekering. Daarom heeft van september 2020 tot september 2021 een pilot plaatsgevonden in opdracht van VWS en JenV. Tijdens deze pilot konden meerderjarige slachtoffers met een Nederlandse zorgverzekering, die binnen zeven dagen na het voorval hulp zochten bij

een CSG, een tegemoetkoming aanvragen van het wettelijk verplichte eigen risico van de zorgverzekering bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. In opdracht van VWS en JenV is onderzoek uitgevoerd naar de impact van deze pilot op het hulpzoekgedrag van slachtoffers, alsook naar drempels om hulp te zoeken in het algemeen (Pijlman e.a., 2021). Ook de recente motie van Hanneke van der Werf (D66) in de Tweede Kamer, die pleit voor één landelijk aanspreekpunt voor slachtoffers van seksueel geweld, speelt in op het hulpzoekgedrag van slachtoffers. Deze ontwikkelingen zijn positief en bieden hopelijk het hoognodige verdere inzicht in het hulpzoekgedrag van Nederlandse slachtoffers van seksueel geweld voor de hulpverleningspraktijk en de wetenschap.

Literatuur

- Ahrens, C.E. (2006). Being silenced: the impact of negative social reactions on the disclosure of rape. *American Journal of Community Psychology*, 38(3-4), 263-274.
- Ahrens, C.E., Stansell, J. & Jennings, A. (2010a). To tell or not to tell: the impact of disclosure on sexual assault survivors' recovery. *Violence and Victims*, 25(5), 631-648.
- Ahrens, C.E., Rios-Mandel, L.C., Isas, L. & Carmen Lopez, M. del (2010b). Talking about interpersonal violence: cultural influences on Latinas' identification and disclosure of sexual assault and intimate partner violence. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 2, 284-295.
- Allen, C.T., Ridgeway, R. & Swan, S.C. (2015). College students' beliefs regarding help seeking for male and female sexual assault survivors: even less support for male survivors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24(1), 102-115.
- Ameral, V., Palm Reed, K.M. & Hines, D.A. (2020). An analysis of help-seeking patterns among college student victims of sexual assault, dating violence, and stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(23-24), 5311-5335.
- Bach, M.H., Beck Hansen, N., Ahrens, C., Nielsen, C.R., Walshe, C. & Hansen, M. (2021). Underserved survivors of sexual assault: a systematic scoping review. *European Journal of Psychotraumatology*, 12(1). doi: 10.1080/20008198.2021.1895516.
- Bryant-Davis, T., Chung, H. & Tillman, S. (2009). From the margins to the centre: ethnic minority women and the mental health effects of sexual assault. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(4), 330-357.
- Burt, M.R. (1980). Cultural myths and supports for rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(2), 217-230.
- Byrow, Y., Pajak, R., Specker, P. & Nickerson, A. (2020). Perceptions of mental health and perceived barriers to mental health help-seeking amongst refugees: a systematic review. *Clinical Psychology Review*, 75. doi: 10.1016/j.cpr.2019.101812.
- Campbell, R., Dworkin, E. & Cabral, G. (2009). An ecological model of the impact of sexual assault on women's mental health. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(3), 225-246.
- Campbell, R., Sefi, T., Barnes, H.E., Ahrens, C.E., Wasco, S.M. & Zaragoza-Diesfeld, Y. (1999). Community services for rape survivors: enhancing psychological well-being or increasing trauma? *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 847-858. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.67.6.847>.
- Carson, K., Babad, S., Brown, E.J., Brumbaugh, C., Castillo, B. & Nikulina, V. (2020). Why women are not talking about it: reasons for nondisclosure of sexual victimization and associated symptoms of posttraumatic stress disorder and depression. *Violence Against Women*, 26(3-4), 271-295.

Valérie Pijlman, Antony Pemberton, Veroni Eichelsheim & Mijke de Waardt

- CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). (2020). *Prevalentiemonitor huiselijk geweld en seksueel geweld 2020*. Geraadpleegd op <https://longreads.cbs.nl/phgsg-2020/>.
- CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). (2021). *Geregistreeerde criminaliteit; soort misdrijf, regio*. Geraadpleegd op <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table?ts=1598445302771>.
- CSG (Centrum Seksueel Geweld). (2020). *Jaarverslag. Landelijk netwerk Centrum Seksueel Geweld 2019*. Geraadpleegd op <https://centrumseksueelgeweld.nl/wp-content/uploads/2020/08/CSG-jaarversag-2019.pdf>.
- DeLoveh, H.L. & Cattaneo, L.B. (2017). Deciding where to turn: a qualitative investigation of college students' helpseeking decisions after sexual assault. *American Journal of Community Psychology*, 59(1-2), 65-79.
- Donne, M.D., DeLuca, J., Pleskach, P., Bromson, C., Mosley, M.P., Perez, E.T., Mathews, S.G., Stephenson, R. & Frye, V. (2018). Barriers to and facilitators of help-seeking behavior among men who experience sexual violence. *American Journal of Men's Health*, 12(2), 189-201.
- Fleming, C.E., Lynch, K.A., Hakas, M.B. & Belanger, E. (2021). Resource use after unwanted sexual experiences in undergraduates: a comprehensive evaluation of factors related to the decision to seek help. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(7-8), NP3433-NP3452.
- Fox, J.C., Blank, M., Rovnyak, V.G. & Barnett, R.Y. (2001). Barriers to help-seeking for mental disorders in a rural impoverished population. *Community Mental Health Journal*, 37, 421-436.
- Harned, M. (2005). Understanding women's labeling of unwanted sexual experiences with dating partners. *Violence Against Women*, 11(3), 374-413.
- Holland, K.J. & Cortina, L.M. (2017). 'It happens to girls all the time': examining sexual assault survivors' reasons for not using campus supports. *American Journal of Community Psychology*, 59(1-2), 50-64.
- Janoff-Bulman, R. (1979). Characterological versus behavioral self-blame: inquiries into depression and rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(10), 1798-1809.
- Liang, B., Goodman, L., Tummala-Narra, P. & Weintraub, S. (2005). A theoretical framework for understanding help-seeking processes among survivors of intimate partner violence. *American Journal of Community Psychology*, 36(1-2), 71-84.
- Logan, T.K., Evans, L., Stevenson, E. & Jordan, C.E. (2005). Barriers to services for rural and urban survivors of rape. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(5), 591-616.
- Mennicke, A., Bowling, J., Gromer, J. & Ryan, C. (2021). Factors associated with and barriers to disclosure of a sexual assault to formal on-campus resources among college students. *Violence Against Women*, 27(2), 255-273.
- Nhass, H. (2019). *Niet jouw schuld! Een verkenning naar hoe hulpverleners moeders met een Marokkaans-islamitische achtergrond kunnen ondersteunen in de opvoeding, zodat negatieve gevolgen van shame sexting onder tienermeiden kunnen worden voorkomen en aangepakt*. Kennisplatform Integratie & Samenleving. Geraadpleegd op www.kis.nl/sites/default/files/niet-jouw-schuld-verkenning-shame-sexting.pdf.
- Oosterbaan, V., Covers, M.L., Bicanic, I.A., Huntjens, R.J. & Jongh, A. de (2019). Do early interventions prevent PTSD? A systematic review and meta-analysis of the safety and efficacy of early interventions after sexual assault. *European Journal of Psychotraumatology*, 10(1). doi: 10.1080/20008198.2019.1682932.
- Patterson, D., Greeson, M. & Campbell, R. (2009). Understanding rape survivors' decisions not to seek help from formal social systems. *Health and Social Work*, 34(2), 127-136.

Welke factoren spelen een rol in de overweging om hulp te zoeken na seksueel geweld?

- Pijlman, V., Eichelsheim, V., Pemberton, A. & Waardt, M. de (2021). *Onderzoek naar de tijdelijke regeling vergoeding eigen risico zorgverzekering slachtoffers van seksueel geweld*. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving.
- Sit, V. (2018). *The Development and Psychometric Evaluation of the Sexual Assault Help-seeking Barriers Scale* (Dissertatie University of Toronto).
- Slachtofferhulp Nederland (2020). *Jaarverslag 2019*. Geraadpleegd op www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/corporate-nieuws/2020/jaarverslag-2019-29-april-2020.pdf.
- Smith, K.T., Monti, D., Mir, N., Peters, E., Tipirneni, R. & Politi, M.C. (2018). Access is necessary but not sufficient: factors influencing delay and avoidance of health care services. *MDM Policy & Practice*, 3(1), doi: 10.1177/2381468318760298.
- Stoner, J.E. & Cramer, R.J. (2019). Sexual violence victimization among college females: a systematic review of rates, barriers, and facilitators of health service utilization on campus. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(4), 520-533.
- Ullman, S.E., O'Callaghan, E., Shepp, V. & Harris, C. (2020). Reasons for and experiences of sexual assault nondisclosure in a diverse community sample. *Journal of Family Violence*, 35(8), 839-851.
- Wood, M. & Stichman, A. (2018). Not a big deal? Examining help-seeking behaviors of sexually victimized women on the college campus. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(6), 1415-1429.